

ODBIJAĆ (42) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf odbijać (6). ◇ *praes 1 sg* odbijam (17). ◇ *3 sg* odbija (5). ◇ *3 pl* odbijają (3). ◇ *praet 3 sg m* odbijał (3). ◇ *3 pl m pers* odbijali. (6). ◇ *imp 2 pl* odbijajcie (1). ◇ *part praes act* odbijając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII (z Cn) – XIX w.

1. *Oddawać uderzenie; referire Calep, Cn; repetere, resaeuire Cn (1)* : Referio – Zafię odbyam. *Calep* 903a.

2. *Popychać uderzeniami [co czym] (1)* : Aversis pedibus pilas volutare, Ná zad piłę nogami odbiyác. [*cf scarabaei e fimo ingentes pilas aversi pedibus volutant Plin. Nat. 11, 98*] *Mącz* 487a.

3. *Kierować w przeciwną stronę przedmiot wymierzony w siebie (11)* :

a. *Odrzucać; repercutere, retorquere Mącz, Calep, Cn; reverberare Mącz, Calep; recutere, reicere Calep; reflectere, respuere, retundere Cn (7)* : *Mącz* 339c, 459d, 484b; *Retorqueo Ictu, vel tactu reciproco: ut quum quis saxum, telumve adversus se proiectum, reiicit in adversarium – wząd byę, odbyam. Calep* 920b, 901a, 912b.

odbijać co (1): ięli miotác łańcuchy ná ich okręt chcąc gi do siebie przyciągnąc. Oni łańcuchy po trzykroć odbijáli *BielKron* 460.

a. *[Odrzucać piłkę:*

W przeciwstawieniu: »podawać ... odbijać«: w ten czás piłká bięg fwoy dobrze odpráwuie/ [...] gdy między podawaczem/ á odbiiaczem táka ięft miará/ iż y ten grzecznie podáie/ y tám ten rozumnie odbiia. SenekaGórn 85.]

b. *Odpierać cios bronią; repugnare Mącz; retundere Cn [co] (3)* : *Tela inhibere, Odbiyác Itrzały. Mącz* 15ld, 331d.

odbijać czym (1): *Tela densatis excipiunt scutis, Bierzą Itrzały ná gęfte tarcze/ álbo odbiyąą Itrzelbę tarczami. Mącz* 82a.

c. *Sprawiać swoją twardością, że przedmiot wymierzony odskoczy, nie zagłębi się [co] (1)* : *Respuere secures dicitur lignum, Siekiérę odbiyác/ nie chcieć fie dác pozić siekierą. Mącz* 411a.

4. *Wytlaczać, odciskać [co] (1)* : *Argentaria – Huta w ktorei Itrzebrow odganieią [lege: odbijają] albo kuią, mienice. Calep* 92b.

5. *Rozbijać i otwierać; refringere Cn (1)* :

Zwrot: »odbijać brony« (1): *Kopáli fie też pod mury [...] y przechodźli tędy do miaft y odbijali brony á fwoie pułzczáli. BielSpr* 62.

6. *Odbierać siłą człowieka lub zwierzę uprowadzone(go), uwięzionego; recipere, repetere armis Cn [kogo, co (żywotne)] (4)* : *do cięmnice go wrzucił/ á wždy go drudzy towarzyże ich pátrząc ná to nie odbiiali CzechRozm* 246.

odbijać komu (2): *thedi kye my othbyyal konye kthorem ya zajmował scheskody szwoyey. ZapWar* 1509 nr 2070, 1509 nr 2071.

Zwrot: »gwałtem odbijać« (1): *brano Abráhámowi po dwákroć żonę: także y Izáákowi Rebę: [...] á wždy o żadnym z nich tego nie czytamy/ żeby ich bronić/ gwałtem odbijác/ ábo fie tego mścić mieli CzechRozm* 245v.

7. *Odpędzać; depellare, propulsare, proturbare, repellere, retundere* *Mącz* (15) : Depello, Odganiem/ Wyganiem/ Oddalam/ Odbiyam. *Mącz* 287b, 287c [2 r.], 469a.

odbijać od czego (1): Ano flagá ze wżecz ftron od brzegu odbija *RejZwierc* 120v.

odbijać czym (2): Adsilientem admissarium calcibus proturbat, Piętámi odbiya. *Mącz* 469d. Cf *odbijać kogo czym*.

odbijać kogo czym (1): Caulár Stárofta iáko Márśzałek odbija Ludzi buławą ktorzy blifko idą Cefárzá *BielSpr* 53v.

Przen (3) :

a) *Powodować odstąpienie, zniechęcać, odstręczać* (2) : Restringo, [...] odbiyam/ odrażam. *Mącz* 422a.

odbijać kogo od czego (1): Id multos a proposito studendi fugat, To ich wiele od nauk odfrzela/ odbiya. *Mącz* 311d.

b) *Powodować ustąpienie objawów chorobowych [co]* (1) : Restringit nauseam haec herba, Odraża/ odbiya przikrość. *Mącz* 422b.

a. *Odpierać atak; defendere* *Mącz* (5) : Cefarz obaczywższy iż fie bronią mocno/ kazał fyny ich wieść przodkiem ku fzturmu. Ale oni nie dbáiąc ná fyny tym lepiey odbijáli. *BielKron* 35lv; *Mącz* 80a.

odbijać kogo (1): Sam Hetmáná [...] fwá ręką [= *osobiście*] Rycerftwo Polfkie odbijáiąc/ Wiele ich fam ná on Swiát posłał *StryjKron* 240.

Zwrot: »s(z)turm odbijać« (2): Iáko fzthurm odbijác. *BielSpr* 64v *margin*, 74.

8. *Odpływać od brzegu; evehere in altum, solvere anchoram, solvere e portu a. oram* *Cn* (3) :

a. *intransit. Płynąc wplaw* (1) :

Zwrot: »odbijać od brzegu« (1): wfkoczyło Hiszpanow thyfiąc w rzekę po rámioná/ odbijali od brzegu *BielKron* 229.

b. *transit. Statkiem* (2) :

Zwrot: »odbijać od brzegu [co]« [*szyk zmienny*] (2): kotew krzywá/ Zeglarze y pobrzézną linę odwiązáli/ A od brzegu wyfoká nawę odbijáli *KochPam* 83; Odbijaycie od brzegá łodzi z niewdzięcznémi *GórnTroas* 18.

9. *Odpowiadać dźwiękiem na dźwięk lub wydawać dźwięk pod wpływem uderzenia* (1) :

Zwrot: »odbijać głosem« (1): Resono, id est, contra sonantem sono, Odbrzękam/ odbiyam głosem. *Mącz* 402c.

10. *Odpowiadać na czyjeś słowa dowodząc ich niesłuszności, nie zgadzając się z nimi, zbijać* (2) : Repugno, Przeciwiám fie/ Odbiyam/ Odmawiam. *Mącz* 330c.

odbijać co czym (1): Tákci się fkárzył ná Páná Bogá v Ezáiafzá on lud Zydowfki: á zás Pan Bog głupią fkárgę iego láfkáwym podobieńftwem odbijał: Bo ták tám ftoi/ Mowili Zydowie: Opuścił nas Pan Bog/ y Pan Bog nas zápomniał: ktorym Bog odpowiadał: Izaż może zápomnieć [!] niewiáftá dzieciátká fwego *KuczbKat* 375.

11. *Ponownie kopać, uderzać nogami (od- jako odpowiednik łac. re- 'na nowo'); recalcare, recalcitrare* *Mącz* (2) :

Zwrot: »zaś (a. zasię) odbijać« (2): Recalco, Záfię nogami oddeptuyę/ odbiyam/ odkopawam.
Mqcz 31b, 31b.

Synonimy: **3.b.** odpychać, odrażać, **7.** odganiać, odgramiać, odgromiać, odpędzać; **8.** odpychać.

Formacje współrdzenne cf BIC.

Cf **ODBIJAJĄCY, ODBIJANIE**

KW